4208

Notaty z Katalogów

II

N 22
no porządku N° 5.

Kazania
Stefana Wydżgi Arcybiskupa Gnieźnieńskiego

Rękopism in folio. Kart z jednej strony numerowanych 229.

Na karcie tytułowej w górze
A. D. 1651
D. O. M.

Beatissimae Vir. Mariae sine macula conceptae
ac
SS. patronis tutelaribus
Ig. Loj. Fr. Xav. Phili. Ner. Car. Borro: Stan. Kostka. Catha. Sen. Dominici eius sacrum.

Jest tu 19 kazań. Na końcu kazanie Gninskiego Biskupa Kamienieckiego po łacinie.

Imie autora napisane ręką obcą (zdaje się że Załuskiego) przy pierwszem kazaniu.

Przy niektórych kazaniach jest r. 1652 Varsaviae ad S. Joannem tempore Comitiorum.

Mimo talentu autora kazania te noszą na sobie cechę zepsutego smaku nie raz się z konceptami i anekdotami spotykać można. Styl często obrazowy, ale obrazy w amplifikacyach się gubią — polszczyzna nie wszędzie czysta.

Kilka wyjątków dadzą wyobrażenie o rzeczy, smaku i stylu i języku.

Z kazania na nowy rok:

W królestwie Hiszpańskiem w mieście N. jest brama jedna publiczna którą ordinarie ludzie wjeżdżali do miasta. Zdarzyło się raz że królewskiego syna tamtędy snadź incognito przechodzącego szwank tam potkał. Zaraz per legem

ustanowiono prawo, aby bramę
onę zamurowai, aby nią nikt
więcej nie wchodził. I tak się
stało. Circumcisio cerimonia
obrzezania nic innego nie była
tylko brama przez którą kożdy (sic)
co się w żydowstwie rodził, do Syna
gogi wchodzić musiał. Zdarzyło się
że król niebieski syn przedwieczny
Boga, przebrawszy się incognito
w niewolniczą barwę ciała na-
szego in similitudinem hominum
factus formam servi accipiens
przyszedł na świat. połkał go
szwank dnia dzisiejszego, że oto
z niego rannego krew płynie.
Otóż nie może być inaczej, trzeba
aby tę bramę circumcisionis
publicznem prawem znieść i tak
zawalić aby już więcej nikt nie
wchodził.

Z kazania na niedzielę IV adwen.

Bywają jedni ludzie niewaiąc
w głowie wszystkich wiadrami,
drudzy naparstkami, a u drugich
też w głowie jak w zawalonej
piwnicy. I stąd to podobno mało
rozumu u białychgłów, bo im
wielepić, sromota. Gdyby to by-
ła prawda, nasze dusze polskie
byłyby najdowcipniejsze na świe
cie, a szufanczą przy ludziach gdy
kto widzi, bo chwała Bogu ma
my tam takut dobrze pełnie,
i łacnie byśmy wszystkich Hiszpa
nów i włochów w kupę z towarzy
szy. przepili. Karta 51.

Z Kazania na S. Jakob Varsaviae
ad Sm Joannem tempore comi-
tiorum.

Wstęp tak się zabawnie zaczyna:
Między inszemi galanteriami, kto-
które Bóg chowa sobie w dya-
mentowej szkatule za przednie
swoje dla uciechy specyaliki, są

i niemi się cieszy w niebie, są te sup-
pliki które my ludzie mu poda-
jemy.

W tymże Kazaniu jest obraz szla-
chcica polskiego kar. 134.

PP. moi! którzyście się tu zgroma-
dzili Kawalerowie polscy, na
wielką godność, na wysoką pre-
rogatywę każdego z was wyno-
si Bóg, kiedy mu daje polskim
się urodzić szlachcicem. Wielka
godność, bo być szlachcicem pol-
skim jest to być elektorem mo-
narchów, jest to być legislatorem
prawodawcą stanowicielem
prawa Konstytucyi, jest to być wy-
chowańcem libertatis swobody.
jest to być wykołysanym w złotej
kolebce złotej wolności, jest to być
synem Korony polskiej, tej polskiej
która jest źrzenicą septentryona,
spiżarnią Europy, fortecą wszy-
stkiego chrześciaństwa, poskro-
micielką tyranów, podwaliną
swych królów. Non est alia natio
tam grandis na świecie. I zkąd to
przodkowie nasi wszystkiemi inne-
mi gardzili tytułami, sam tylko
szlachecki krwią własną zdobili, mó-
wiąc snadź to prawdziwie, co kaz-
dzie ktoś mówił: Mihi solum hoc
sufficit civem Romanum esse.
Wielka zaprawdę godność. Na coż
nią każdego z was zdobi Bóg? poda-
bno na to ut sedeat, aby za nią jak
za murem siedząc, wolno mu było
czynić wszystko co chce, opprymo-
wać mieszczanina, niszczyć poddane-
go, przewodzić nad podlejszemi, lekce-
ważyć przychodnia i cudzoziemca
nie słuchać prawa, powstawać na po-
przeczy zwierzchności: dopinać pry-
wat, rwać Sejmy, wichrzyć podług
upodobanej fantazyi w głowie
ze szkodą całej rzpltej. Na toli Bóg
daje ten honor szlachectwa polskiego?
Omylna nadzieja..

W kazaniu o Sądzie Ostatecznym
jest bardzo patetyczny obraz
przyjścia Chrystusa na sąd.
Najważniejszy zarzut jaki tym
kazaniom Arcybiskupa [illegible]
zrobić można, jest brak unkcyi
apostolskiej, cechującej jak Skar-
gę, tak najpiękniejszego z naszych
teraźniejszych mówców kościel-
nych, którego imienia drogiego
sercom, lękając się obrazić skro-
mność, wymienić nie śmiemy.

Codic. Theol. Lat. in 4°

po łacinie:

1418 Joannes polonus Sermones super Epistolas et Evangelia de Sanctis in 4° N 29.

1420 Constitutiones Alberti Episcopi Cracov. Synodo Cracoviensi editae i przy nich Sermones. N 50

1434 Hieronymi de praga Linea Salutis Heremitarum scr. per fr. Nicolaum Ordinis S. Benedicti monasterii S. Crucis Calvi montis i przy tem: Sermones N 51

1436 Conciones in Dominicas et Sanctos exemp. gr. Stanislaum exemp. editum per manus Nicolai de Gaworlonicze. N 59.

1447 Adaptationes expositionis Symboli apostolici tam ad Dominicas per circulum anni quam ad Sanctorum principalia festa. exemp. per manus Stanislai de Bochnya N 73.

1446 Sermones ad S. Crucem Calvi montis N 76.

1449 Sermones in Dominicas per manus Nicolai de Wyerzbowicze

1447 Sermo in Cant. II. 2. Sermo de matrimonio in Nativitatem Xti Lublini per Clementem in Slupy A 80.

Kazania w Rękopismach
w Cesarskiej publiczney
Bibliotece.
w polskim ięzyku.

1500 Anonymi ex Ordine prae-
dicatorum circa an. 1500
Q. 118-

1550 Kazania z podpisem ex
libris pauli Kalwowicz
poenitentiar. jakiegoś zakon-
nika około r 1550
in 4. 115

1633 Sarbiewski Conciones
in 4. 107.

Piekarskiego Kazania
in 4. 3

1639 Kazania miane w Ostrogu
in ~~4~~. 118-

1639 Kazania in 4. 127-

1651 Wydżgi Kazania A 17.
Wydżga Steph. archiep. Gnesn.
Fragmenta et inpchis
ad conciones et sermo
nes comitiales. A 23.

1674 Tchorzewski athanasii
Ord. praedicator. fratris mi-
chaelis Zarembae Kazania
1679. Codice inverso Kaza
nia Zaremby 1690-

1674 Giżyckiego Kazania
in 4. 67-

1689 Kazania Załuskiego Bi-
skupa płockiego Kazanie
na święta najświętszej
panny in fol. 31-
Tegoż Ludwika Załuskiego
Kazania niedzielne fol.
32.
Tegoż Kazania świąteczne 25
Tegoż Kazania Fol. 28.

1685 Kociełkiewicz Serapion
Kazania niedzielne według
porządku Ewangelij -
in 4° 36

1687-1705 Potworowski Joh.
ath. Can. Gnesn: Kaza
nia in 4° - 19

1732 Chmielowski Benedykt
Kazania in 4° 66.

II